

§ 109

Ympäristöministeriö lausuntopyyntö koskien Luonnonsuojelualueiden perustaminen Länsi-Lappiin

ROIDno-2023-730

Valmistelija / lisätiedot:

Erkki Lehtoniemi

erkki.lehtoniemi@rovaniemi.fi

palvelualuepäällikkö

Ympäristöministeriö varaa tilaisuuden antaa **uudelleen** lausunto asetusluonnoksista, jotka koskevat luonnonsuojelualueiden perustamista Lapin maakuntaan, pääasiassa Länsi-Lappiin. Perustettavat alueet ovat valtion omistuksessa. Lapin maakuntaan on tarkoitus perustaa valtioneuvoston asetuksella 75 luonnonsuojelualueutta, joiden yhteispinta-ala on noin 72 000 hehtaaria. Lisäksi ympäristöministeriön asetuksella perustettaisiin 70 luonnonsuojelualueutta, joiden yhteispinta-ala on noin 2 000 hehtaaria.

Rovaniemen kaupungin alueelle esitetään valtioneuvoston asetuksella perustettavaksi seuraavat suojelualueet: A.E.Järvisen aihkikko, Auttiköngäs, Herankaira, Jokela, Kaittäinen, Kiimamaa, Kinisvuoma-Jouttiselmä, Koukkulanaapa-Palokivalo, Kutuselkä-Kiristäjäselmä, Kuusikkoselmä-Paljukkala, Käyrästunturi, Könkäänvaara- Vianaapa, Louevaara, Namalikkokivalo, Narkauksen Katiskon lehdot, Petäjävaara-Suolijärvi, Pilpanen ja Susirova yhteensä 18 607 ha. Lisäksi ympäristöministeriön asetuksella Rovaniemen kaupungin alueelle esitetään perustettavaksi seuraavat suojelualueet: Allasvuo, Jokilampi, Jouttiaavan letto, Kaihuavaaran lehto, Korkalo, Kotkanpesämaa, Kuusilampi, Lapinlehto, Louejärven letto, Mikkililampien suot, Muistola, Palo-ojan korpi, Pisajärvi, Pälämännikkö, Raanselmä, Savioja, Siika-Kämä, Sillankorva ja Yli-Kuohunkijärvi yhteensä 598 ha.

Ylitornion kunnassa aivan Rovaniemen kaupungin rajan läheisyydessä malminetsintäyhtiö Mawson Oy on tutkinut jo usean vuoden ajan kulta- ja kobolttiesiintymiä valtioneuvoston asetusluonnoksessa esitetyillä Kaitajärven, Palokkaan ja Romppaan alueilla. Tutkimusalue sijaitsee Muurola-Aavasaksa tien varrella ja siitä on Rovaniemen kaupunkiin matkaa n. 50 km. Mahdollinen kaivos sijaitsisi siten Rovaniemen kaupungin talousalueella. Yhtiö on käyttänyt noin 40 miljoonaa euroa tähänastiseen tutkimustoimintaan alueella. On selvää, että malmitutkimusten luvittaminen näillä alueilla vaikeutuu merkittävästi entisestään, mikäli alueet muutetaan kansallisiksi luonnonsuojelualueiksi. Muutos aiheuttaisi todennäköisesti myös sen, ettei alueelle voisi tulla kaivostoimintaa.

Aikaisemmalla lausuntokierroksella vuonna 2019 useat tahot kritisoivat esitystä. Mm. **Lapin liitto** suhtautui 29.4.2019 antamassaan lausunnossa ehdottoman kielteisesti luonnonsuojelualueiden perustamiseen ja myös kokonaisuudessaan kyseenalaisti asetusluonnosten mukaisten suojeluohjelma-alueiden toteuttamisen ilman yhteen sovittavaa näkökulmaa ja vaikutusten arviointia suhteessa muihin maankäyttötarpeisiin. Lapin liitto piti lisäksi ajankohtaa suojelualueiden

perustamiselle huonona niin kansallisen ja alueita koskevan muutostilanteen kuin myös Lapin elinkeinoelämän toimintaympäristön muutosten ja kehittämisen linjausten takia.

Rovaniemen kaupunginhallitus käsitteli asiaa kokouksessaan 20.4.2020 §181 ja totesi lausuntonaan seuraavaa:

"Rovaniemen kaupungin mielestä asetusten valmistelussa ei ole selvitetty riittävästi muita kuin luonnonsuojelullisia perusteita. Nyt esillä olevassa valmistelussa ei ole selvitetty asetusehdotusten taloudellisia vaikutuksia, yhteiskunnallisia vaikutuksia ja elinkeinopoliittisia vaikutuksia. Tulevan kaivoksen vaikutuksia on arvioitu siten, että niitä voidaan verrata Kittilän kaivoksen työllisyysvaikutuksiin. Kaivoksella tulisi olemaan myös myönteisiä vaikutuksia alihankintaketjuihin laajalla vaikutusalueella. Erityisesti näitä olisivat metalli- ja kunnossapitoalan yritykset, maansiirto- ja kuljetusyritykset, sekä maajoitus- ja ravitsemusalan yritykset.

Rovaniemen kaupunki esittää, ettei luonnonsuojeluasiaa viedä päätöksentekoon lausuntovaiheessa esitetystä muodosta ja että Kaitajärven, Palokkaan ja Romppaan alueen luonnonsuojelualue kaavailusta luovutaan. Rovaniemen kaupunki esittää myös, että ympäristöministeriö yhdessä metsähallituksen kanssa etsii korvaavat alueet näille luonnonsuojelualueiksi kaavailluille alueille. Rovaniemen kaupunki on yhdessä Ylitornion kunnan kanssa valmis olemaan mukana alueiden kartoittamisessa."

Aikaisemman lausuntokierroksen jälkeen Lapin liitto on päätöksellään laittanut vireille Rajapalojen kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan. Vaihemaakuntakaavasta on laadittu osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Samaan aikaan sekä Ylitornion kunta että Rovaniemen kaupunki ovat päättäneet laittaa vireille Rajapalojen osayleiskaavan. Kumpikin kaavahanke kohdentuu samalle aluelle kuin ympäristöministeriön esittämä Palokkaan luonnonsuojelualue.

Alueelle on aloitettu myös ympäristövaikutuksen arviointi-prosessi, jonka mukaan YVA-ohjelma olisi valmis vuoden 2023 loppuun mennessä. Sen jälkeen tehdään myös Natura-arvionti.

Mawson Oy on tutkinut aluetta jatkuvasti ja on käyttänyt tähän mennessä tutkimuksiin n. 40 miljoonaa euroa. Kyseessä on kulta- ja kobolttiesiintymä. Tämänhetkisen tiedon perusteella kobolttiesiintymä on kolmanneksi suurin Euroopassa. Koboltti on mm. tärkeä akkumineraali ja siten yksi kriittisistä raaka-aineista. Rajapalojen kultaesiintymä on nykytiedon valossa Euroopan kuudenneksi suurin. Yhtä suuri kuin Kittilän kultakaivos oli aloitusvaiheessa. Esiintymän kasvupotentiaali on kummankin metallin osalta valtava. Kaitajärven ja Romppaiden luonnonsuojelualue sijaitsevat em. metallien tutkimusalueella joten ne vaikuttavat hankkeeseen merkittävästi.

Ehdotus

Esittelijä: Ulla-Kirsikka Vainio, kaupunginjohtaja

Rovaniemen kaupunki uudistaa aikaisemman lausuntonsa asiasta ja lisäksi Länsi-Lapin luonnonsuojelualueita koskevaan asetusvalmisteluun toteaa seuraavaa:

Ympäristöministeriön esityksessä luonnonsuojelualueiksi kolme aluetta (Palokkaan, Kaitajärven ja Roppaiden luonnonsuojelualueet) sijoittuvat samalle alueelle kuin

Rajapalojen kaivoshanke Ylitornion kunnan ja Rovaniemen kaupungin rajalla. Paikalle laaditaan parasta aikaa vaihemaakuntakaavaa, yleiskaavaa ja YVA-selvitystä. Rajapalojen kaivoshankkeen kulta- ja kobolttiesiintymä on maailmanlaajuisestikin erittäin merkittävä. Koboltti akkumineraalina on myös kriittinen metalli EU:n vihreä siirtymän kannalta ja siten on erittäin tärkeää, että Rajapalojen kaivoshanketta on mahdollista viedä eteenpäin. Edellä esitetyn perusteella Rovaniemen kaupunki edellyttää, että ympäristöministeriö poistaa asetusluonnoksesta Palokkaan, Kaitajärven ja Romppaiden luonnonsuojelualueet.

Päätös

Miikka Keränen teki kokouksessa seuraavan muutosesityksen:

"Muutetaan päätöstä seuraavasti: Rovaniemen kaupunki pyörittää aikaisemman lausuntonsa asiasta ja esittää, että luonnonsuojeluasia voidaan viedä päätöksentekoon lausuntovaiheessa esitetystä muodosta. Lisäksi Länsi-Lapin luonnonsuojelualueita koskevaan asetusvalmisteluun Rovaniemen kaupunki toteaa seuraavaa:

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Jäsenmaat ovat sitoutuneet 17 avaintavoitteeseen, jotta tavoite saavutetaan. Komissio edellyttää, että jäsenmaat antavat kaksi sitoumusta avaintavoitteisiin liittyen. Ensimmäinen sitoumus koskee sitä, kuinka jäsenmaat aikovat edistää EU:n yhteisen 30 % suojelupinta-alatavoitteen ja 10 % tiukan suojelun tavoitteen saavuttamista. Jäljellä olevien vanhojen ja luonnontilaisten metsien tiukan suojelun tavoite sisältyy tähän kokonaisuuteen. Toinen sitoumus koskee jäsenmaiden toimia, joilla turvataan luonto- ja lintudirektiivin liitteiden lajien ja luontotyyppien suojelutaso sekä toimia, joilla suojelutasoa parannetaan 30:llä prosentilla lajeista ja luontotyypeistä. Lapin liiton hyväksymän Lappi-sopimuksen eli Lapin maakuntaohjelman mukaan Lapissa kaiken kehittämistyön lähtökohtana ovat kestävä kehitys ja vastuullisuus. Ympäristön- ja vesiensuojelu, luontoarvojen kunnioittaminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, biodiversiteetin ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, metsien kasvun ja maaperän hiilensidonnan vahvistaminen, sekä ilmastonmuutoksen hillitseminen ovat toimintaa ohjaavia arvoja. Lisäksi sopimuksessa todetaan, että maaseudun elinvoimaa tuetaan erilaisilla kehittämistoimilla, kuten panostamalla biodiversiteetin turvaamiseen.

Rovaniemen kaupunkistrategiassa sitoudutaan muun muassa siihen, että luonnonsuojelun tavoitteiden toteutumista seurataan ja valvotaan säännöllisesti, ja että toimimme YK:n kestävän kehityksen kriteerien mukaisesti. Edellä esitetyn perusteella Rovaniemen kaupunki esittää, että ympäristöministeriö etenee asetusluonnoksessa sisällyttäen Palokkaan, Kaitajärven ja Romppaiden luonnonsuojelualueet."

Henri Ramberg teki kokouksessa seuraavan muutosesityksen:

Esitän, että Rovaniemen kaupunki antaa lausuntonaan seuraavaa: "Rovaniemen kaupunki suhtautuu luonnonsuojelualueisiin positiivisesti ja kokee tärkeänä luonnon monimuotoisuuden turvaamisen sekä luontokadon ehkäisemisen."

Puheenjohtaja totesi, että Keräsen ja Rambergin muutosesitykset raukesivat kannattamattomina.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti kaupunginjohtajan esityksen mukaisesti.

Henri Ramberg ja Miikka Keränen pyysivät merkitsemään pöytäkirjaan eriävän mielipiteensä.

Eriävä mielipide

Miikka Keränen:

"Tulkintani mukaan kaupunki voi joutua myös oikeudelliseen vastuuseen riittämättömistä toimista luonnonsuojelutavoitteiden saavuttamisessa."

Tiedoksi

Ympäristöministeriö: kirjaamo@ym.fi 14.4.2023 mennessä

Päätöspöytäkirja pidetään yleisesti nähtävänä Rovaniemen kaupungin verkkosivuilla 4.4.2023 alkaen.

Otteen oikeaksi todistaa

Rovaniemi
04.04.2023

Marja Marjetta
hallintosihteeri

Tiedoksianto asianosaiselle

Päätös on lähetetty sähköpostilla 4.4.2023.

Muutoksenhakukielto

§109

Muutoksenhakukielto

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee Kuntalain 410/2015, 136 §:n mukaan vain valmistelua tai täytäntöönpanoa.